

Geir Morten Olsen

geirm@bgmo.no

Saksbehandler, innvalgstelefon

Gunnar Bjar, 69247120

Dispensasjon for opprensning av grøft i Sandøysalta naturreservat

Fylkesmannen gir dispensasjon fra verneforskriften for opprensning av en grøft i Sandøysalta naturreservat

Bakgrunn for saken

Vi viser til din søknad av 19.03.2020 om dispensasjon for opprensning av en grøft i Sandøysalta naturreservat. Vi viser også til befaringsrapport 12.03. På befaringsdato var opprensningen allerede foretatt. Fylkesmannen ble oppmerksom på dette 09.03. og ba da om at alle arbeider i reservatet ble stanset. Det som gjenstår av arbeid, er å fjerne oppgravde masser samt utbedre kjørespor m.m.

Bakgrunnen for ønsket om opprensning er beskrevet i søknaden: «Søker herved om å få rense opp i kommunens gamle kloakkgrøft, som i dag er brukt som overvannsgrøft fra jorder og diker lenger inn på Søndre Sandøy. Grøften ligger på Sandøysalta naturreservat. Vi har store problemer med overvann på vår eiendom 29/6. Vannet demmes opp pga grøften har grodd igjen, ergo ikke vedlikeholdt.

Hvaler kommune ble pålagt å vedlikeholde denne grøften da det ble lagt kommunalt vann og kloakk til Søndre Sandøy. Senere har kommunen også gravd, og dermed krysset og tettet denne grøften på to steder, da de etablerte vann og kloakk til andre steder på øya (Rød) og Herføl.

Vi ønsker å åpne denne grøften for å få overvannet til å renne ut til havet, pga store forringelser og problemer på vår eiendom. Til denne jobben ønsker vi å benytte en mindre gravemaskin samt frakte overskuddsmassene bort med traktor m/ henger, når det er mest hensiktsmessig å utføre dette arbeidet, slik at det blir minst mulig skade på terreng rundt.»

Lovgrunnlag

Sandøysalta naturreservat ble opprettet 16.04.2010. Formålet er beskrevet slik i verneforskriften § 2: «Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur, med en spesiell naturtype i form av en variert strandengvegetasjon. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold med flere sjeldne arter.»

I henhold til § 3 nr. 1 er all vegetasjon i reservatet vernet mot skade og ødeleggelse. § 3 nr. 3 slår fast at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet. Blant slike tiltak som er særskilt nevnt i forskriften, er «drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse».

Motorisert ferdsel på land er forbudt med visse unntak, jf. § 5 nr. 2 og § 6.

Fylkesmannen kan gi dispensasjon etter verneforskriften § 8, jf. naturmangfoldloven § 48, dersom tiltaket ikke er i strid med verneformålet og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig (eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig).

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at saken skal vurderes i henhold til prinsippene i lovens §§ 8-12 angående kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning på økosystemet (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige driftsmetoder (§ 12).

Fylkesmannens vurdering

I tillegg til strandengvegetasjonen på selve salta rommer verneområdet bl.a. en takrørsump, svartorskog og mudderbunnsområder. Samlet sett er dette et biologisk rikt og variert område med høy verneverdi.

Den aktuelle grøfta (diket) har åpenbart eksistert lenge. Den er bl.a. synlig på et flybilde fra 1948 (se norgebilder.no). I alle fall de ytterste (nordligste) ca. 100 meterne – samlegrøfta – har hatt et uendret løp siden da. Samlegrøfta deler seg i et søndre og et østre løp. Det ser ut til å ha vært gjort noen endringer med disse to løpene, dvs. de kan ha blitt flyttet noe.

De ytterste ca. 50 meterne ser på flybilde fra 1960 ut til å ha blitt rensket opp relativt nylig. Det søndre løpet og samlegrøfta ser ut til å ha blitt rensket mellom 2003 og 2007, vurdert ut ifra flybilder fra disse to årene. Det søndre løpet er nå helt tett av gammelt takrør og slam. Dette løpet ligger inne i takrørsumpen som nå inngår i naturreservatet, og vi vurderer det ikke som aktuelt å renske dette i fremtiden.

Den renskingen som nå er foretatt, og som søknaden omfatter, gjelder samlegrøfta og det østre løpet. Det østre løpet fanger opp vann fra et stort ovenforliggende areal utenfor verneområdet, og vannmengdene kan derfor bli store, slik tilfellet har vært de siste månedene. Når det østre løpet er tett, vil det forårsake oppstuvning av vann på arealer øst for reservatet, der det bl.a. ligger en del bebyggelse. Fylkesmannen har forståelse for at dette ikke er ønskelig og ser behovet for at det østre løpet og hovedgrøfta holdes åpen.

I utgangspunktet er det i dette tilfellet snakk om et vedlikehold av gamle grøfter. Det gravearbeidet som nå er utført, går imidlertid lenger enn bare å fjerne masser som har samlet seg i grøfta siden forrige opprensning. Dette kan man se på de massene som er gravd opp, da de også inneholder «opprinnelige» masser, som f.eks. skjellrik sand. Vi vil likevel ikke karakterisere oppgravingen som åpenbart «overdrevet», da grøfta fortsatt har en moderat bredde og dybde. Vi er enige i at den utførte oppgravingen kan være hensiktsmessig med tanke på å forlenge perioden til neste gang opprensning blir nødvendig. Opprensning representerer et inngrep med kjøring og (midlertidige) skader på vegetasjonen, og det kan derfor være ønskelig at hvert inngrep får en lengst mulig «levetid», innenfor rimelige grenser.

Det er gravd opp betydelige mengder masser, og disse er lagt midlertidig på vestre/søndre side av grøfta. For at oppgravingen skal få minst mulig konsekvenser for vegetasjonen i verneområdet, må massene fjernes herfra. At massene er lagt på vest-/sørsiden, er etter vår oppfatning uheldig. På vestsiden av samlegrøfta, i kort avstand fra denne, vokser bl.a. strandengplantene tusengylden og ormetunge, og det kan ikke utelukkes at masser nå er lagt oppå deler av disse forekomstene. Inntil sørsiden av den østre grøfta vokser det svartor, noe som gjør opprydningen mer krevende. Det er viktig at trær, engvegetasjon og underlag ikke påføres skader under opprydningen.

Som nevnt i søknaden ble det for en del år siden lagt kommunale vann- og avløpsledninger som krysser den østre grøfta. For å unngå konflikt mellom ledninger og grøft, er grøfta på noen meters strekning i krysningspunktet lagt i rør, og jord er deretter fylt over dette. Vi har ingen innvendinger mot denne løsningen.

Når det gjelder kravet i naturmangfoldloven § 8 om kunnskapsgrunnlaget for en beslutning, mener vi dette langt på vei er oppfylt. Vi vil her vise til botaniske registreringer som tidligere er gjort, vår kjennskap til området fra forvaltningen av verneområdet, og til befaringen 12.03. Det er imidlertid usikkert om forekomstene av tusengylden, ormetunge eller andre sårbare plantearter er direkte berørt av det inngrepet som er foretatt. Vi mener det derfor er riktig å legge vekt på føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9. Dette tilsier at de oppgravde massene må flyttes ut av verneområdet og at den opprinnelige vegetasjonen må restaureres så godt som mulig.

Denne saken gjelder opprensning av eksisterende grøfter som er rensket tidligere. Vi kan ikke se at en ny opprensning i seg selv vil kunne bidra til at økosystemet utsettes for en for stor samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Vi antar at en skånsom fjerning av massene før vekstsesongen vil medføre at skadene på vegetasjonen blir moderate og forbigående. Vi mener ellers at en dispensasjon i dette tilfellet ikke vil kunne skape en uheldig presedens, fordi saken dreier seg om nødvendig opprensning av etablerte grøfter.

Alle kostnader vil i dette tilfellet bli dekket av søker/tiltakshaver, jf. § 11 angående kostnadsdekning.

§ 12 i naturmangfoldloven stiller krav om miljøforvarlige driftsmetoder og lokalisering. Som nevnt over mener vi at det er uheldig at massene er lagt sør/vest for grøftene, men dette er allerede gjort, og det må derfor nå fokuseres på en skånsomt utført opprydning. Massene må fjernes og kjørespor utbedres, og det må unngås at nye skader oppstår under dette arbeidet. Det må velges utstyr og arbeidsmetoder som sikrer dette. Om nødvendig må noe av «finisjen» utføres med håndredskap.

Under henvisning til det vi her har sagt, mener vi at tiltaket kan gjennomføres/slutføres uten at det kommer i konflikt med verneformålet, og uten at verneverdiene påvirkes nevneverdig. Følgelig kan det gis dispensasjon i medhold av verneforskriften § 8.

Vedtak

Fylkesmannen gir dispensasjon til opprensning av grøft med hjemmel i verneforskriften for Sandøysalta naturreservat § 8, jf. naturmangfoldloven § 48. Dispensasjonen gjelder den oppgravingen som allerede er utført. Den gjelder også allerede utført nedlegging av et rør med overfylling av jord. Videre gis det dispensasjon for nødvendig bruk av motorisert utstyr under arbeidet.

Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

- Slutføringen av tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ta hensyn til naturverdiene.
- De oppgravde massene skal fjernes fra reservatet.
- Opprydningsarbeidet må ikke medføre skader på trær, engvegetasjon og terrengoverflate.
- Terrengskader som allerede har oppstått, skal utbedres.
- Frist for opprydning er 30.04.2020. Dersom marka er for bløt fram til denne fristen til at arbeidet kan gjøres på en skånsom måte, må arbeidet utsettes og Fylkesmannen varsles. Fylkesmannen vil da sette en ny frist.
- Denne tillatelsen må være tilgjengelig i felt og kunne forevises oppsyn og politi.

Fylkesmannen har bare vurdert søknaden etter verneforskriften. Vi forutsetter at det innhentes nødvendige tillatelser etter annet lovverk, og Fylkesmannen vil eventuelt kunne komme inn igjen i saken i den forbindelse.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker, jmfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen sendes til Fylkesmannen. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes.

Med hilsen

Karsten Butenschøn
seksjonssjef
Klima- og miljøvern avdelingen

Gunnar Bjar
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent